

puutarhaliitto
TRÄDGÅRDSFÖRBUNDET

Branschavtal om energieffektivitetsåtgärder inom jordbruks- och trädgårdsodlingssektorn 2016-2020

Parter

Parterna i detta branschavtal (nedan avtalet) som gäller energieffektivitetsåtgärder inom jordbruks- och trädgårdsodlingssektorn (nedan sektorn) 2016 - 2020 är jord- och skogsbruksministeriet (nedan ministeriet) samt Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, Handels- trädgårdsförbundet och Trädgårdsförbundet (nedan producentorganisationerna). Nya producentorganisationer kan ansluta sig till avtalet enligt kapitel Tillämpning av avtalet, punkt 2. Avtalet ersätter branschavtalet om energiprogrammet för gårdsbruksenheter 2010 - 2016.

I avtalet ingår sektorns mål för att förbättra energieffektiviteten och ministeriets och producentorganisationernas åtgärder för att uppnå målen. Jord- och skogsbruksministeriets, Landsbygdsverkets och närings-, trafik- och miljöcentralernas samt producentorganisationernas gemensamma styrgrupp följer upp utfallet av åtgärderna och målen och kommer vid behov med förslag till att utveckla eller öka antalet åtgärder. Styrgruppen kan också kalla in experter som kan vara antingen permanenta eller tillfälliga medlemmar.

Utgångspunkter, grunder och definitioner

Många av EU:s politiska insatser gäller effektivare energianvändning och ökad användning av förnybar energi. Finland har som EU-medlem åtagit sig att uppfylla de förpliktelser som hänför sig till dessa insatser. Den centrala politiska insatsen på gemenskapsnivå som gäller energibesparing och energieffektivitet, är direktivet (2012/27/EU) om energieffektivitet som började gälla i december 2012 (nedan energieffektivitetsdirektivet). Enligt artikel 3 i det direktivet ska varje medlemsstat ange ett vägledande nationellt energieffektivitetsmål grundat på antingen primär- eller slutlig energianvändning. Finland har satt i kraft energieffektivitetsdirektivet genom energieffektivitetslagen (1429/2014). Näringslivets och kommunernas energieffektivitetsavtal och detta avtal inom jordbruks- och trädgårdsodlingssektorn spelar en stor roll när det gäller att nå sparmålet och rapportera om resultaten. Avtalet är ett nationellt sektorsavtal om energiprestanda enligt artikel 4.2 c i direktivet om byggnaders energiprestanda (2010/31/EU).

Åtgärderna enligt detta avtal hjälper delvis till att uppnå de nationella klimat- och energipolitiska målen att minska utsläpp av växthusgaser före år 2020 med 20 procent jämfört med nivån 1990, samt att öka andelen förnybar energi till 20 procent inom hela Europeiska unionen före år 2020.

En effektivare energianvändning minskar växthusgasutsläpp och andra utsläpp. Finland ratificerade 31.5.1994 det internationella klimatavtalet (UNFCCC). Enligt Europeiska kommissionens förslag till beslut om bördefördelningen för de branscher som står utanför utsläppshandeln ska Finland före år 2020 minska utsläppen inom de branscher som står utanför utsläppshandeln med 16 procent jämfört med nivån år 2005. Enligt EU:s nya energi- och klimatmål hösten 2014 ska växthusgasutsläppen före år 2030 minska med 40 procent jämfört med nivån år 1990 och 27 procent av den förbrukade energin borde komma från förnybara energikällor. Det vägledande energibesparingsmålet är 27 procent. Enligt den nationella energi- och klimatvägkartan är Finlands lång-

siktiga mål ett kolneutralt samhälle. Detta innebär att före år 2050 har växthusgasutsläppen minskat med 80 - 95 procent jämfört med år 1990. Avtalsparterna förhåller sig allvarligt till klimatförändringen och anser att energieffektivitetsavtalet bidrar till att bromsa upp förändringen.

Åtgärderna i detta avtal är en del av de åtgärder med vilka ministeriet driver regeringens energipolitik där de centrala punkterna är energibesparing och förnybara energikällor. Parterna anser att åtgärderna är ett fungerande sätt att öka energieffektiviteten och användningen av förnybar energi inom gårdsbrukssektorn. Avtalsparterna har målet att bidra till att genomföra avtalets åtgärder i gårdsbruks- och i trädgårdsodlingsenheterna och delta i att utveckla åtgärderna.

Energieffektivitet

Med förbättrad energieffektivitet avses i detta avtal de åtgärder som man vidtar för att minska den energimängd och/eller den totala energiförbrukning som behövs för att framställa jordbruks- och trädgårdsprodukter eller som behövs inom gårdsbrukets binärningar. Åtgärderna får dock inte riskera produktkvantiteten eller produktkvaliteten eller verksamhetssäkerheten eller lämpliga förhållanden eller okontrollerat öka de totala energikostnaderna eller underhålls- och driftkostnaderna. Åtgärderna kan vara tekniska eller gälla användning av energiförbrukande anordningar, gårdsbrukens omvärld eller energiförbrukarnas handlingsätt och rutiner.

Förnybara energikällor

Att främja användningen av förnybar energi avser i detta avtal de åtgärder på gårdar och inom landsbygdens företagsamhet som förbättrar användning och utvinning av energi från förnybar biomassa, biogas, vattenkraft, solen, vind, den biologiskt nedbrytbara delen av returbränsle och annat blandbränsle samt från värmeinnehållet i jordmånen, vattendrag, luften eller avloppsvatten.

Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014 – 2020

De flesta åtgärder i detta avtal ingår i Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014 - 2020 som EU delfinansierar (nedan landsbygdsprogrammet). Programmet ger riktlinjer och kanaliserar största delen av de medel som avsätts för utveckling av gårdsbrukens enheter och landsbygden 2014 - 2020. Merparten av åtgärderna i Energiprogrammet för gårdsbrukens enheter 2010 - 2016 har tagits in i landsbygdsprogrammet.

Samordningsprojektet för energieffektivitet

Projektet är ett av de landsomfattande utvecklingsprojekten som genomförs med medel ur landsbygdsprogrammet. ProAgria keskusten liitto, som bär det huvudsakliga ansvaret för projektet, har till uppgift att bl.a.

- i samarbete med förvaltningen och branschaktörerna bidra till att uppnå målen enligt energieffektivitetsdirektivet inom gårdsbrukens sektorn och landsbygdsföretagen
- öka informationsutbytet och samarbetet mellan regionerna och skapa en länk mellan den regionala projektverksamheten och de landsomfattande målen och riktlinjerna
- producera publikationer, utredningar, broschyrer och informationsmaterial för regionala projektgenomförare och rådgivare samt landsbygdsnätverket
- utbilda och informera regionala projektgenomförare och finansierare om kraven och finansieringsmöjligheterna enligt EU:s riktlinjer och de nationella riktlinjerna
- bidra till tillämpning av landsbygdsprogrammets energieffektivitetsåtgärder
- vid behov arbeta som förvaltningens expert i energieffektivitetsfrågor

Avtalets styrgrupp ska se till att informationsutbytet med deltagarna i koordinationsprojektet fungerar t.ex. genom att vid behov kalla in en representant för projektet som expert på styrgruppsmöten.

Energiplan

I Energiprogrammet för gårdsbruksenheter ingick ett koncept för kontinuerlig förbättring av energieffektiviteten i enheterna, dvs. en energiplan. Planen är en energihanteringstjänst som sedan 2015 ingår i landsbygdsprogrammets gårdsbruksrådgivning (Råd 2020). Till energiplanen hör ett gårdsbesök av en energiplanerare som Landsbygdsverket godkänt samt en rapport enligt verkets anvisningar. Planen täcker de byggnader, maskiner och den utrustning som används för jordbruksproduktionen, arbetsmetoder och även i mån av möjlighet energiförbrukningen inom lantbrukets binärningar och i privata hushåll. Målet med planen är att få gårdar att kontinuerlig förbättra energieffektiviteten och ge råd och anvisningar till gårdarna att utföra avtalade fortsatta åtgärder eller beställa nödvändiga specificerade energieffektivitetsutredningar eller -kalkyler och eventuellt också anbudsfrågningar. Alla gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter kan om de så vill låta utföra en energiplan om de uppfyller de övriga stödkriterierna och om stödanslag finns tillgängligt.

Energikartläggning

Om en gård förbrukar mycket energi eller planerar investeringar, kan det vara ändamålsenligt att låta utföra en av ministeriet understödd energikartläggning som är en mer omfattande detaljerad och avancerad utredning än en energiplan av en gårds eller ett landsbygdsföretags energieffektivitet och användning av förnybar energi samt av lönsamheten av de förbättrande åtgärderna. Energikartläggningstjänsten för gårdsbruksenheter som får stöd från landsbygdsprogrammet är planerad att starta under programperioden 2014 - 2020 som ett led i gårdsbruksenheterernas investeringsstödssystem.

Gårdsbruksenheternas övriga energirådgivning

I anslutning till den understödda gårdsrådgivningen inom systemet Råd 2020 är det möjligt för gårdarna att få kortsiktigare och mer specificerad energirådgivning än energiplaner och energikartläggningar. Denna energirådgivning som kan ges av rådgivare som är godkända energiplanerare kan gälla t.ex. särfrågor inom jordbruksproduktionens energieffektivitet eller ökning av förnybar energi.

Tillämpning av avtalet

1. Målgrupp

Målgruppen består av finska gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter inom primärproduktionssektorn samt landsbygdens småföretag.

2. Anslutning av övriga produktionsorganisationer inom primärproduktionssektorn till branschavtalet än de som finns i kapitel Parter

Övriga produktionsorganisationer inom primärproduktionssektorn kan ansluta sig till avtalet genom att skriva under detta avtal med ministeriet. Ministeriet fattar ett beslut om godkännande av en ny producentorganisation som avtalspart efter samråd med styrgruppen i kapitel Parter.

3. Rekommendationer för gårdsbruksenheter om energieffektivitetsåtgärder

Målet med branschavtalet är att förbättra de finska gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheterernas lönsamhet genom minskade energikostnader och bättre energieffektivitet. Möjligheterna för var och en gårdsbruksenhet att effektivisera energianvändningen varierar enligt gårdens ekonomiska effektiviseringspotential och resurser. De organisationer som undertecknar detta avtal ska genom kommunikation till gårdsbruksenhetererna och evenemang med tema energi informera om temaområdena i detta kapitel som handlar om att förbättra energieffektiviteten och öka användningen av förnybar energi.

Det rekommenderas att gårdsbruksenheterna och de personer som arbetar i enheterna kontinuerligt förbättrar energieffektiviteten och vidtar övriga åtgärder enligt detta kapitel alltid när det med hänsyn till ekonomiska och tekniska aspekter samt säkerhets- och miljöaspekter är möjligt. En kontinuerlig förbättring av energieffektiviteten förutsätter engagemang och en bra energiplanering.

Att förbättra energieffektiviteten

Målet är att så många gårdsbruksenheter som möjligt åtminstone en gång under landsbygdsprogrammets programperiod 2014 - 2020 låter utföra en energiplan eller -kartläggning i Landsbygdsverkets regi och genomför de fortsatta åtgärder och ekonomiska energieffektivitetsåtgärder som ingår i planen eller kartläggningen.

Att beakta energieffektiviteten vid planering, upphandling och underhåll

Det rekommenderas att gårdsbruksenheterna utöver upphandlingskostnaderna också vid inköp, planering och investeringar beaktar kommande energikostnader och livslängden för maskiner och utrustning och börjar använda ny och energieffektiv teknologi alltid när det med hänsyn till ekonomiska och tekniska aspekter samt säkerhets- och miljöaspekter är möjligt. Ekonomiskt sett är det förnuftigt att dessa frågor också beaktas när man utför service- och underhållsarbeten på maskiner, utrustning och byggnader.

Att beakta energieffektiviteten inom logistik

Det rekommenderas att gårdsbruksenheterna förbättrar energieffektiviteten i samband med transporter och lagring t.ex. genom att samarbeta med andra gårdar och branschens serviceföretag.

Att använda förnybar energi

Det rekommenderas att gårdsbruksenheterna börjar använda och producera mer förnybar energi såväl för hemmabruk som för försäljning alltid när det tekniskt och ekonomiskt sett är möjligt.

4. Att bedöma och förbättra energieffektiviteten i gårdsbruksenheter

Utgångsläget för energieffektivitetsförbättrande åtgärder på en gård är att gården börjar följa upp energiförbrukningen samt fortsätter och utvecklar uppföljningen för att nå en god energieffektivitetsnivå och för att undvika onödig energiförbrukning. För att uppnå detta ska gården

- inleda arbetet med att följa upp energiförbrukningen, dvs. den årliga förbrukningen av bränsle, värme och elektricitet och, om möjligt, den specifika förbrukningen, och utöver detta journalföra de variationer och förändringar under uppföljningsperioden som betydligt påverkar energiförbrukningen (förhållanden, utbyggnader eller utvidgning av produktion, produktionskvantitet och typ av produktion, köp, förnyelse eller ersättning av energiteknisk utrustning osv.)
- följa upp förbrukningen och den specifika förbrukningen per månad i de viktigaste produktionsbyggnaderna eller produktionsprocesserna i den mån det tekniskt sett är möjligt och ekonomiskt förnuftigt
- följa upp energiförbrukningen när det gäller gårdens arbetsmaskiner och arbetsmetoder
- bedöma orsakerna till förändringarna i förbrukning och specifik förbrukning och vid behov vidta avhjälpande åtgärder

5. Utbildning och intern kommunikation

Om en gård har avlönade arbetstagare, rekommenderas det att gården ordnar med information, handledning och utbildning för att arbetstagarna får den kunskap de behöver i sina arbetsuppgifter och de färdigheter de behöver för en effektiv energianvändning. Gården ska också informera arbetstagarna om de mål, åtgärder och resultat som gäller för det kontinuerliga arbetet att förbättra energieffektiviteten.

6. Övriga operativa mål

Utöver målen ovan ska gårdar fästa vikt vid andra möjligheter till en effektivare energianvändning, dvs. till exempel effektivare kretslopp av näringsämnen, energibesparande produktionsmetoder eller ägoregleringar och byte av skiften med andra gårdar.

Producentorganisationernas uppgifter

För att uppnå målen ska varje producentorganisation som undertecknat avtalet

- utse en kontaktperson för frågor som gäller tillämpning av avtalet
- uppmuntra och handleda gårdsbruksenheter att använda landsbygdsprogrammets energieffektivitets tjänster och främja energieffektiviteten i sin verksamhet och vid sina val
- tillsammans med de andra avtalsparterna följa upp utfallet av energieffektivitetsmålen inom jordbruks- och trädgårdsodlingssektorn och delta i planeringen av eventuella avhjälpande åtgärder
- delta i utvecklingen av arbetet med energiplaner och energikartläggningar, marknadsföringen och informationen om resultaten
- tillsammans med de övriga avtalsparterna delta i att genomföra eventuella tillämpningen av avtalet hänförliga utvecklings- och försöksprojekt enligt resurserna
- genom sina egna informationskanaler informera gårdsbruksenheter om sektorns energibesparings mål och tillgängliga tjänster
- tillsammans med förvaltningen, gårdsbruksenheterna och intressentgrupperna delta i utvecklingen av detta avtalssystem

Förvaltningens uppgifter

Med beaktande av gällande bestämmelser och förvaltningens interna arbetsfördelning, vidtar jord- och skogsbruksministeriet, Landsbygdsverket och närings-, trafik- och miljöcentralerna inom ramen för tillgängliga anslag och befogenheter följande åtgärder för att uppnå de uppställda målen:

- förbereder, skapar och inför stödsystem
- avsätter medel för stöd som ersätter kostnader som energiplaner och energikartläggningar enligt landsbygdsprogrammet samt rådgivning om energieffektivitet och förnybar energi medför för gårdsbruksenheterna
- svarar för övervakningen för att dessa stöd riktas och används på ett ändamålsenligt sätt
- anvisar medel för stöd för investeringar inriktade på energibesparing och förnybara energikällor enligt energikartläggningar och energiplaner

- svarar för utvecklingen av innehållet i branschavtalet och den därtill relaterade verksamheten, vid behov i samarbete med producentorganisationerna, koordinationsprojektet och övriga intressentgrupper
- godkänner energiplanerare och energikartläggare och upprätthåller en lista över dessa
- övervakar standarden och effektiviteten i anslutning till energiplaner och energikartläggningar enligt landsbygdsprogrammet

Vid planering och utförande av åtgärderna ska speciell vikt läggas vid anslagen enligt statsbudgeten och besluten om ramarna för statsfinanserna samt anslagsgränserna för finansiering av åtgärderna.

Att följa upp utfallet av avtalsparternas verksamhet och målen för verksamheten

Producentorganisationerna:

- evenemang där jordbrukare fått information om de temaområden eller tjänster som rör energieffektivitet och förnybar energi (antal/år)
- producerade informationsmaterial (handböcker, meddelanden, webbsidor osv.)
- tidningsartiklar (antal/år)
- antal gårdsbruks- och trädgårdsodlingsenheter som man nått genom dessa åtgärder

På grund av att producentorganisationernas medlemsantal, resurser och informationskanaler är olika, ställer man inte upp några specificerade antalsmässiga mål för organisationernas uppgifter. Organisationerna rapporterar om de åtgärder de vidtagit året innan på första styrgruppsmötet varje år. Utifrån rapporterna bedömer styrgruppen behovet av eventuella utvecklingsåtgärder. Styrgruppens sammansättning och uppgifter beskrivs närmare i kapitel Styrgruppen.

Förvaltningen:

- antal godkända planerare och kartläggare
- understödda planer och kartläggningar
- övriga via Råd2020-systemet understödda rådgivningsbesök på gårdar (energieffektivitet och förnybar energi)
- aktiva insatser inom koordinationsprojektet och antal regionala projekt
- via landsbygdsprogrammet beviljade investeringsstöd för investeringar i energieffektivitet och förnybar energi

På det första mötet varje år ställer styrgruppen upp kvantitativa mål för förvaltningens åtgärder under det pågående året till den del det är möjligt, följer upp utfallet av föregående års mål och kommer vid behov med förslag om fokusering och effektivisering av verksamheten.

Styrgruppen

Verksamheten enligt detta avtal övervakas och styrs av en styrgrupp som ministeriet tillsatt. Ministeriet utser styrgruppens ordförande och två ytterligare medlemmar. Övriga avtalsparter, Energimyndigheten och Landsbygdsverket utser alla en representant samt närings-, trafik- och miljöcentralerna en gemensam representant. Om en ny part ansluter sig till avtalet, har den nya avtalsparten rätt att utse en representant i styrgruppen. Vid

behov kan styrgruppen genom eget beslut utvidga gruppens sammansättning med experter. Styrgruppen sammanträder minst en gång om året.

Styrgruppens uppgift är att

- vid behov komma med ställningstaganden och utlåtanden om avtalets tillämpning
- följa upp och styra tidsplanerna för och utfallet av avtalsparternas mål i punkt 5
- följa upp och utvärdera utfallet och effekterna av jordbruks- och trädgårdsodningssektorns energieffektivitetsåtgärder och vid behov ge utlåtanden om dem
- i början av år 2018 utvärdera de dittills uppnådda resultaten och vid behov förbereda ändringar i åtgärderna under den återstående avtalsperioden
- bestämma om behovet av framstegsrapporter och publiceringssätt
- utföra övriga uppgifter enligt ministeriets brev om tillsättande

Branschavtalet 2010 - 2016

Information om att verksamheten enligt branschavtalet 2010 - 2016, dvs. Energiprogrammet för gårdsbruksenheter, har upphört har gått per brev till de gårdsbruksenheter som var anslutna till programmet. Åtgärderna enligt avtalet och de tjänster som var utlovade för gårdar som deltog i programmet fortsatte fram till utgången av år 2015, om det inte står något annat i detta avtal.

- Ansökan om stöd för nationellt finansierade energiplaner gick ut vid utgången av år 2014. Därefter har finansieringen av energiplaner och energikartläggningar hört till landsbygdsprogrammet. Arbetet med att ta beslut om finansiering av planer som var aktuella i slutet av år 2014, att genomföra planerna och betala ut stöd fortsatte dock till slutet av år 2015.
- Skyldigheterna för de till programmet anslutna gårdsbruksenheterna t.ex. i fråga om rapportering slutade gälla vid utgången av år 2015. Därefter har det varit frivilligt att besvara eventuella till programmet hörande enkäter om energiförbrukningen eller andra uppföljande enkäter.

Avtalets giltighet och uppsägning

Detta avtal träder i kraft 14.10.2016 och gäller till och med 31.12.2020.

Om utvärderingen i början av år 2018 visar att man sannolikt inte kommer att uppnå programmålen, tar styrgruppen fram förslag till ändringar för perioden 2018 - 2020.

Ministeriet eller en enskild producentorganisation kan säga upp avtalet om omvärlden eller förhållandena har förändrats jämfört med tiden då avtalet ingicks så att avtalsparten saknar förutsättningar för att fortsätta genomföra programmet.

Ministeriet och producentorganisationerna kan avtala om upphävning eller ändring av detta avtal om det inte ser ut att leda till de uppsatta målen eller om det av andra orsaker är ändamålsenligt att ändra avtalet.

Övriga villkor

Avtalsparterna har målet att arbeta för att åtgärderna och målen enligt detta avtal uppnås och att finska gårdsbruksenheter genomför åtgärderna.

Helsingfors den 14 oktober 2016

Jord- och skogsbruksministeriet

Kimmo Tiilikainen
Jordbruks- och miljöminister

Risto Artjoki
Avdelningschef, överdirektör

Handelsträdgårdsförbundet

Jyrki Jalkanen
Verksamhetsledare

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.

Juha Marttila
Ordförande

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC

Holger Falck
Ordförande

Trädgårdsförbundet

Timo Taulavuori
Verkställande direktör